

KULTÚRA

ROČNÍK XVII. – č. 15

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

3. SEPTEMBRA 2014

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Snímka: Teodor Krížka

Apoštol národov sv. Pavol vo svojom Druhom liste Solúnčanom (v jeho druhej kapitole a v jej siedmom verši) píše o tajomnej skutočnosti, v ktorej nám pripomína zvýšenú aktivitu inferna pred tzv. parúziou, čiže pred druhým príchodom Ježiša Krista na tento svet (pred jeho koncom). No apoštol Pavol zároveň pripomína, že hoci tieto časy ešte len prídu, ich avízo ako zjavne nedečakavé "tajomstvo nepravosti" už pôsobí, i keď zatiaľ ešte vyššou mocou značne hatené.

Pod takmer u nás alegorickým pojmom „nepravosti“, najmä v zmysle nepravdy alebo klamstva, svätý Pavol mal na mysli diabla, ktorého Spasiteľ nazval „otcom lži“ (Jn 8, 44), kým pod pojmom „tajomstva“ tento „pavlovský“ írečito literárny a mysliteľský duch myslel na ťažko pochopiteľnú zvrátenosť takejto diabolskej záľuby.

A práve takáto ľudsky nepochopiteľná tendencia vo vyznávaní a v šírení lži, a to nie iba z hľadiska božskej múdrosti, ale už i vo svetle zdravého a čisto ľudského rozumu, mohla sv. biskupovi a Učiteľovi Cirkvi Anzelmovi z Canterbury vnuknúť na označenie tejto zvráte-

O tajomstve nepravosti

nosti aj ono latinské a tak výstižné slovko „ineptio“, čiže „ohlúpenosť“. Preto nám už toto takmer prislovečné tajomstvo nepravosti - mysterium iniquitatis napokon vyznieva aj ako tajomstvo osprostnosti - mysterium ineptionis!

Treba pripomenúť, že inferno napriek svojej kri-teriologicky absolútne nulovej dispozícii pozitívneho uvažovania, formálnelgicky akoby azda náhradne za tento svoj kriteriologický hendikep disponovalo veľkým potenciálom v- nachádzavosti foriem rozosievania zla a lži po celom svete, a to aj napriek tomu (a či skôr práve preto?), že satan, ako „knieža tohto sveta bolo už odsúdené“ (Jn 16, 11). Jednako usta- vične striehne na stále nové príležitosti a mož- nosti svojho záškodníctva.

Preto i na pozadí tohto apoštolom Pavlom

upozorneného tajomstva nepravosti chceme poukázať na niektoré takéto záškodnícke úsi- lia, ako sa ony odrazili, a vôbec nie tajomne, ale už celkom otvorene aj v našom sloven- skom svete. Dňom 2. apríla 2014 uplynuli totiž už vari tri roky, čo mesto Ružomberok

sňalo z budovy svojho Mest- ského úradu pamätnú tabuľu ThDr. Jána Feren- číka, ktorú tu inštaloval Ružomberský Kato- lícky kruh ako svojmu predsedovi a zároveň aj ako katolíckemu farárovi, ktorého farnosť bola ešte vtedy spoluvlastníkom tejto budovy.

Hlavnú príčinu odstránenia tejto tabule možno označiť za dôsledok toho známeho hnu- tia, ktoré zasiahlo do slovenského národného ži- vota ako zlovestné „politicum bohemicum“, kto- rého zrodu predchádzalo už takmer o dve storo- čia staršie - „politicum hungaricum“. No obidve

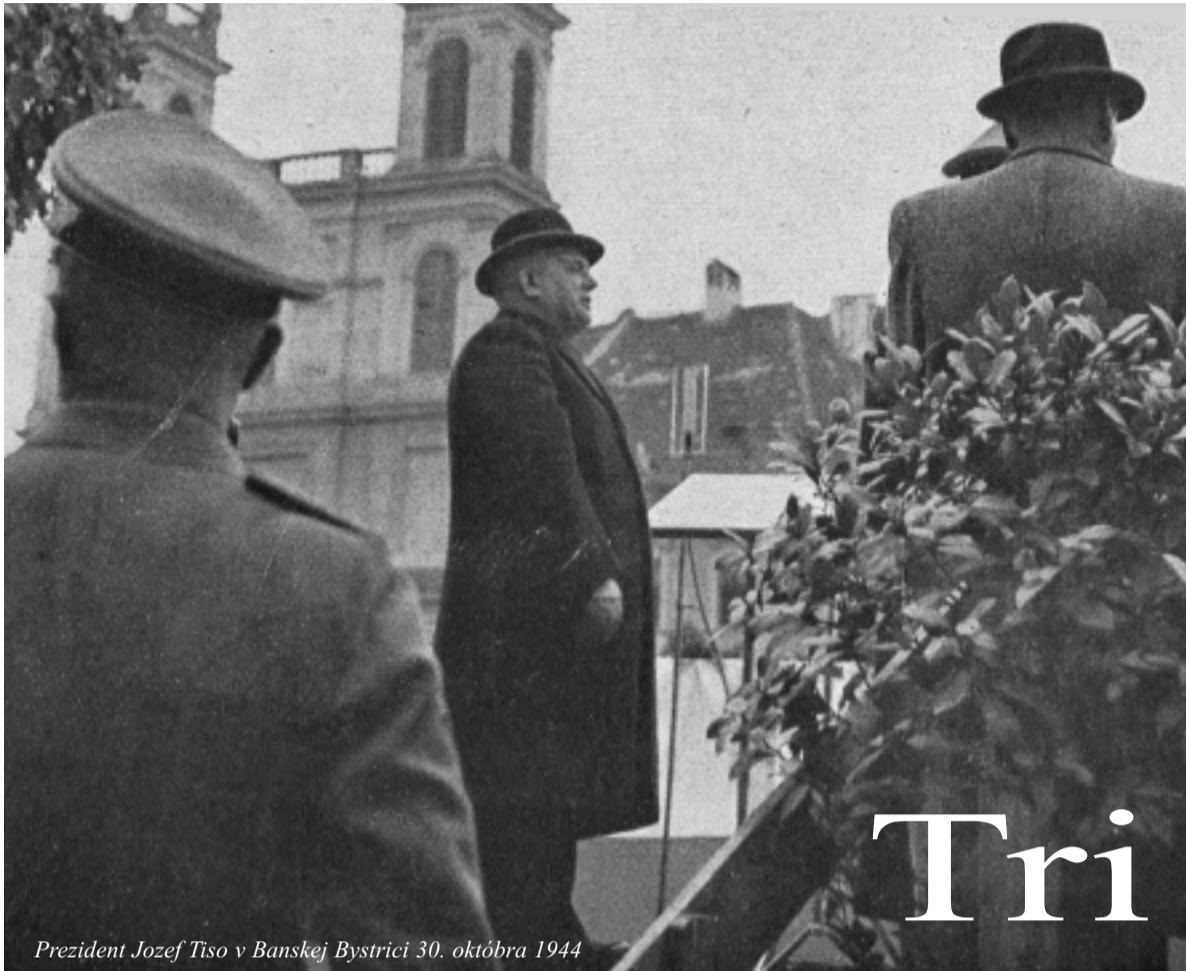
tieto „politiká“ sa voči Slovensku zhodne začali prejavovať s prvými prejavmi slovenského ná- rodného obrodenia, teda od konca 18. storočia.

Preto „nihil novi sub sole“ - nič nového pod slnkom, keď sa tento chorobne politický feno- mén prejavil ešte aj vo vzťahu k spomenutej „ferenčíkovskej“ tabuli. No dnes toto české politikum je ľahko identifikovateľné, a už pred piatimi rokmi sme naň poukázali.

Teraz však s novo poznanými skutočnos- ťami chceme poukázať ešte aj na to politikum maďarské, ktoré svojou nacionalisticky lživou a typickou prehnanosťou začalo sa zameriavať na utváranie ako aj udržiavanie centier zahra- ničnej pomoci svojej revizionistickej politike, s cieľom opätovne pohltiť existenciu samostat- ného Slovenska, oslobodeného z onoho „ža- lára národov“.

(Pokračovanie na 8. strane)

Prezident Jozef Tiso v Banskej Bystrici 30. októbra 1944

VOJTECH MIKO

Tragédia rodiny Teplanovcov

Meno rodiny Teplanovej patrilo v našom meste, Považskej Bystrici, medzi najrozšírejšie mená, spolu s Rojkovcami, Lovíškovcami a pod. Je to stará bystrická rodina, ktorá už v roku 1767 bola od panovníka za svoje zásluhy povýšená do zemianskeho stavu. Podobne ako vo väčšine Európy v rokoch 1939 - 1945, aj v našom prvom Slovenskom boli prijaté tzv. židovské zákony a židom boli odoberané majetky. U nás táto štvorpercentná menšina vlastnila asi 40% národného majetku. Tieto majetky boli potom dávané do užívania osobám, ktoré o to prejavili záujem a u ktorých bol predpoklad, že ich budú spravovať tak, aby zabezpečili ich ďalšiu prosperitu. Takto arizoval aj pán Štefan Teplan obchod s drevom a uhlím na Rajcekej ulici v Považskej Bystrici po páni J. Wilhelmovi.

Ku koncu vojny a najmä s približovaním sa frontu si niektorí občania ukrývali základnú obživu a cennosti tak, aby ich mohli použiť aj po skončení vojny. Schovávali si ich jednak zakopaním na bezpečnom mieste, prípadne odvozom na odľahlé miesta či ukrytím u známych. Tak to urobil aj pán Štefan Teplan, keď odviezol výbavu svojej dcéry Žofie spolu s časťou základných potrieb (masť, múka, cukor a i.) ku známemu mlynárovi do Domaniže. Po vypuknutí povstania v auguste 1944 sa Domaniža dostala do povstaleckého územia, ktoré siahalo po bystrickú Bukovinu a Koci-fajovcov pod Prečínom. Domáca, pani Anna Teplanová, bojac sa straty najmä dcérinej výbavy uschovanej v Domaniži, prehovárala manžela, aby tieto veci išiel doviezť naspäť. Spočiatku požiadavkám manželky odolával. Nakoniec však privolil, a napriek nebezpečnosti cesty súhlasil. Ráno zapriahol pár koní do voza a vybral sa spolu so svojim paholkom Vančom na cestu do Domaniže. V Domaniži ich však čakalo prekvapenie, keď im oni známi oznámili, že ich uschované veci si už porozoberali partizáni. Najväčšie prekvapenie však bolo doma - vrátil sa totiž iba paholok s koňmi. Pána Teplana zadržali partizáni v Domaniži. Keďže sa nevrátil ani na

druhý deň, zronená matka zavolala telefonicky syna Imricha, vtedy poslucháča 5. ročníka bohosloveckej fakulty v Nitre a oznámila mu túto smutnú skutočnosť. Syn Imrich najbližším vlakom prišiel domov. Po bližšom oboznámení sa so skutočnosťou sa vybral otca do Domaniže hľadať. Po márnom pátraní sa však vrátil späť k nešťastnej rodine.

Zronená rodina prežívala doma krušné chvíle až do času, keď pani Teplanovej prišiel list, aby si syn Imrich prišiel po otca. Plný nádeje, ale aj neistoty, vybral sa syn za otcom druhýkrát. Na túto druhú cestu však šiel už v civilnom, nie v novickom habite. Z cesty sa však nevrátil už ani on.

Po zlikvidovaní povstania v októbri 1944 nemeckou armádou boli objavené masové hroby ľudí umučených partizánmi. Takto boli odkryté i hroby v Kuneráde, kde počas povstania bolo sídlo partizánskej skupiny. Jej príslušníkom bol aj J. Wilhelm z Považskej Bystrice, ktorý údajne Štefana Teplana chytil v Domaniži. V jednom hrobe, jame, spolu s istým mladíkom zo Žiliny, ležal aj pán Teplan. Nohy

mali vzájomne prepletené, čo by znamenalo, že zomreli spolu.

Po oznámení tejto tragédie rodine Teplanovej sa na miesto hrôzy vybrala sestra nebohého

Margita spolu s budúcim zaťom, aby vykonali obhliadku pri exhumácii a zariadili jeho prevoz domov a kresťanský pohreb v rodinnom hrobe na cintoríne Pod kalváriou.

Imricha chytili partizáni údajne v Gápli (dnes Čavoj) a podozrievali ho zo špiónstva. Musel si vykopať jamu a ešte údajne žil, keď ho po zastrelení zakopávali na roli v Gápli.

Čerstvý hrob však neostal dlho osamotený. Po dvoch mesiacoch bolesťou zlomená manželka a matka pani Anna Teplanová po strate dvoch milovaných najbližších dňa 21. 1. 1945 zomrela. No ani dnes, po vyše polstoročí sa nevie, kde leží ich syn Imrich, poslucháč 5. ročníka bohoslovnia. Symbolická tabuľa na jeho hrobe uvádza, že zomrel v októbri 1944.

Takto v priebehu pol roka zomreli traja členovia teplanovskej rodiny. Pomník majú na starom cintoríne,

blízko hlavného križa. Údaje na ňom uvádzajú: Štefan Teplan, narodený 5. 5. 1899, zomrel 22. 9. 1944. Anna Teplanová, rod. Altani, narodená 22. 10. 1896, zomrela 21. 1. 1945. Imrich Teplan narodený 10. 8. 1921, zomrel v októbri 1944.

Aj toto je jedna zo skutočností „Slovenského národného povstania“.

Často sa pýtam, načo nám vlastne bolo, či nám okrem tragédií a trápenia čosi prinieslo.

Pýtam sa, ako môže byť takáto veľká rebélia vyhlasovaná za „národnú“, keď sa zo samostatnosti prihlásila znova do područia Čechov. Na dosiahnutie druhej Slovenskej republiky sme museli čakať dlhých 50 rokov.

Pokiaľ sa u nás nepovie úplná pravda o skutočnostiach, ktoré sa vtedy odohrali, prečo k nim došlo, kto ich vykonal a prečo zomreli mnohí nevinní ľudia, nemôžeme očakávať, že si ho budú ľudia s pietou pripomínať. Iba pravda môže ľuďom priniesť pokoj a nám Slovákom spresniť dejiny, ktoré ešte aj dnes mnohí prekrúcajú.

nicke pušky. Vtedy som ešte nevedel, že vypuklo akési „povstanie“. Rádio u nás nebolo, lebo sme nemali elektrinu. Naša dedina Selec pod Považským Inovcom je dookola obkľúčená horami a tu u nás aj cesta končí. Ako vtedy, tak aj dnes. Vtedajší „partizáni“ tu nemali žiaden vojenský cieľ. Živil sa rabovaním obchodov, niektorých domov a budov Lesnej správy. Neobišli ani faru. Vtedy bol u nás farárom d.p. Štefan Benko. On bol za prvej ČSR vojenským duchovným v hodnosti rotmajstra a mal svoju vojenskú uniformu. Partizánom „sadla“. Pokiaľ bolo pekné počasie, špacírovali sa po dedine alebo vylihovali po senníoch a lúkach.

Nemci prišli do našej obce prvýkrát 15. októbra 1944. Akcia sa im nepodarila a žiadneho partizána nechytli. Prišlo však prvé zatýkanie. Medzi prvými bol Ondrej Kabát (že má syna Ruda partizána), lesný správca Miroslav Macek (že s partizánmi spolupracuje a dáva seno pre ich kone) a Adam Puna, vládny komisár obec, vraj za ne-

Tri príbehy

FRANTIŠEK ŽOVINEC

Naša obec zaplatila za partizánov vysokú cenu

Do zbierky vojnových a povstaleckých príbehov by som chcel prispieť aj ja - kým ešte žijem. Mám totiž už 82 rokov. Celý svoj život som prežil v rodnej obci Selec pri Trenčíne. Ešte aj dnes sa snažím byť pre obec užitočný, najmä na kultúrnom poli, kým mi stačia sily. Som aj predsedom miestneho odboru Matice slovenskej v obci.

Mal som 13 rokov, keď na začiatku septembra 1944 vojna prišla aj do našej podhorskej obce. Zrazu k nám začali prichádzať mladí ľudia, čo kdesi na povelách našli staré rakúske kvery z prvej svetovej vojny a poľov-

dôsledné plnenie svojich úradných povinností. Pre nedostatok dôkazov ich však prepustili.

Koncom mesiaca, 27. alebo 28. októbra, bola nemecká mínometná paľba z Chřibov nad dedinou.

Trafili hájovňu v Kondrúte, kde býval lesník. U nás však neboli žiadne vojenské sklady, dôležité objekty, ani železnica. Najbližšia železnica bola v Trenčíne 16 km. Ak by sa v našej „zastrenej“ obci nezdržovali partizáni, nemali by Nemci najmenší dôvod sa tu ukazovať.

Najhoršie však prišlo 30. novembra 1944. Bol to taký pochmúrny deň. Ľudia normálne vykonávali svoje každodenné práce. Po obede sa niektorí vybrali narúbať dreva alebo pripraviť krmivo pre dobytok, keď sa ozvali výstrely. Prichádzali od Kálnických hôr. Najprv ojedinele, potom hustejšie, takže bolo až nebezpečné zdržovať sa na dvore. Nakoniec sa výstrely z guľometov, samopalov a pušiek ozývali zo všetkých strán.

Nemci začali systematicky obkľučovať dedinu. Predné hliadky obsadili všetky prístupové cesty do obce. Po

Hromadné hroby v Sklabini

Nedaleko Turč. Sv. Martina je dedinka Sklabiňa. Tu od počiatku mali v rukách moc partizáni, ktorí tunajších ľudí a ľudí z okresu turčianskosvätomartinského bestialným spôsobom vraždili. V Sklabini bolo partizánske veliteľstvo a štátny súd. Kto sa dostal pred tento súd, ten viac nevidel svetlo sveta. Bol odviešaný a nad Sklabiňou medzi horami zavraždený. Takto mnoho statočných Slovákov prišlo o život. Po vŕtnutí nemeckých vojakov do Sklabine podľa upozornenia tunajších obyvateľov odobrala sa nemecká komisia na miesto, kde partizáni vraždili nevinných ľudí. A tak z piatich jam tunajších obyvateľov vyhrabali 140 mŕtvol mužského pohlavia. Medzi mŕtvolami bola aj mŕtvola jedného dievčaťa. Mŕtvoly boli zväčša nahé a po celom tele mali stopy po týraní.

1. Miesto, kde partizáni zahrabali mŕtvoly.
2. Mŕtvola pri vyhrabaní z jamy.
3. Mŕtvoly mužov po identifikovaní.

(Pokračovanie z 1. strany)

Takto sa totiž od roku 1867, čiže od tzv. rakúsko-uhorského vyrovnania trefne označovala bývalá Rakúsko-Uhorská monarchia.

Lenže tento obnovený a nezmenene mnohonárodný uhorský štát si Maďari pri tomto vyrovnávaní vierolomne začali prisvojovať len ako svoj vlastný, i keď v porovnaní s prevahou väčšiny iných národov v ňom tvorili iba menšinu! Preto sa na Slovensku označenie tohto rakúsko-uhorského vyrovnania začalo označovať len ako krajne nespravodlivé rakúsko-maďarské vyrovnanie, keďže chýbalo v ňom spravodlivé vyrovnanie sa i s ostatnými národmi obnoveného Uhorska, a to v náležitom, teda federatívnom usporiadaní.

Išlo vlastne vtedy o obnovu pôvodne nadnárodného uhorského štátu, ktorý zanikol v roku 1526 po jeho osmanskom rozvrátení tureckým sultánom Solimanom, a to i za pomoci francúzskeho „kresťanského“ kráľa Františka I., ba i za poľutovania hodného prispenia pápeža Klementa VII! Na nás kresťanov sa totiž často vzťahuje aj ono spomenuté mysterium ineptionis, keď sa dokážeme spolčovať i s tými, čo majú v pláne rozvrátiť kresťanstvo, a teda i proti tým, čo sa usilujú o jeho záchranu. - V tomto prípade to bol s Cirkvou úprimne cítiaci cisár Karol V., ale v tom len nedávnom, na Ukrajine, je to dnes už kresťansky zjavne konvertované politické vedenie Ruska, ako to avizovala aj známa fatimská predpoveď.

Preto výzva k modlitbe „za obrátenie Ruska“ ku ktorej pri nedávnom výročí „sviečkovej“ manifestácie na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave vyzval jeho síce kresťansky horlivý, ale mentálne dezorientovaný účastník. Lebo táto výzva skôr mala byť zameraná na predstaviteľov Západu ako súčasného novopohanského sveta, usilujúceho sa rozvrátiť tradičné európske kresťanské rodiny a manželstvá, s vysokým podozrením, že aj jeho predstavitelia mohli byť zaangażovaní v spomenutých kyjevských nepokojoch!

V intenciách maďarskej zahraničnej politiky, ktoré sme vyššie spomenuli, podarilo sa Maďarom podkúpnúť získat' horlivo povestného anglického lorda Rothermereho. No krutá prehra maďarizátorského spišského biskupa Dr. Alexandra Párvyho vo Vatikáne v spore s Andrejom Hlinkom inšpirovala maďarské revizionistické kruhy k tomu, aby si podobné služby okrem lorda Rothermereho zabezpečili ešte aj v Rímskej kúrii, a najmä v tzv. Rímskej róte, ktorá cirkevnoprávne riešila i Hlinkovu kauzu.

No dokumenty v tejto veci ešte nie sú celkom odtajnené, a preto sa nedá presne povedať, koho by i v spomenutej kúrii bolo možné označiť za takéhoto rímskeho „Rothermereho“. Možno však pomocne vyjsť z toho, ako sa v bule Dioecesium fines z 19. júla 1939 promptne, čiže vo vzťahu k Maďarom mimoriadne ústretovo potvrdzovali slovensko-maďarské hranice po Viedenskej arbitráži z 2. novembra 1938, značne okypťujúce územie Slovenska, kým tá predchádzajúca bula, potvrdzujúca hranice Slovenska po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1919, uzrela svetlo sveta až 2.

septembra 1937, čiže po 18-tich rokoch neskôr!

No málo sa vie o tom, ako práve táto záležitosť veľmi rozladila pápeža Pia XII., takže sa potom táto druhá a tak žičlivo promptne vyhotovená hraničná bula ani nedostala do úradných aktov Apoštolskej stolice! Navyše, po smrti štátneho tajomníka Vatikánu Luigi Maglioneho (r. 1944), ktorý nevykazoval dobré vzťahy ani vo vzťahu k značne okypťenému Slovensku (v ktorom by bol najradšej uplatňoval len pôvodnú československú politiku!), pápež Pius XII už ani nemal odvahu vymenovať nového štátneho tajomníka a tento úrad si až do smrti podržal vo svojich rukách! Zdá sa, že neveril celkom už ani kardinálovi Giovanni Montinimu, neskoršiemu pápežovi Pavlovi VI., ktorý nastúpil do úradu po L. Maglionem, ale nie ako štátny sekretár Vatikánu, no iba ako jeho druhý tajomník. A len od roku 1952, keď pápež Pius XII. zrejme už pre svoju chorobu nezvládol plne zastávať aj úlohu štátneho tajomníka, „v menej dôležitých cirkevných záležitostiach“ dal sa zastupovať tajomníkom Montinim.

Nuž či vari pri existencii takéhoto promaďarsky orientovaného zloženia členov štátneho sekretariátu Vatikánu mohli Maďarom (či už na Slovensku alebo i v samom Maďarsku), uniknúť aj také informácie, že o úrad v Rímskej róte sa už zaujímal i ThDr. Ján Ferencík? Preto zamedzeniu jeho prípadnej „cesty do Ríma“ malo poslúžiť aj to účelové odňatie jeho hodnosti „monsignora“, lebo maďarské úrady ani prehru bis-

kupa Párvyho vo Vatikáne nepripisovali svojej nacionalistickej pomýlenej politike, ale iba tomu, že členom Rímskej róty bol údajne i brat u nás známeho moravského Slováka Alojza Koliska, priateľa Andreja Hlinku. A keďže Dr. Ján Ferencík vedel o pozadí takejto maďarskej aktivity pri odnímaní jeho spomenutého titulu, ťažkú hlavu si z toho nerobil. Len objednané rozvratné živly v Ružomberku sa snažili využiť, čo predajné sily v Ríme podnikali poza chrbát najvyššieho predstaviteľa Vatikánu! A Ján Ferencík práve v neskoršom postoji pápeža Pia XII. k týmto záležitostiam videl dostatočné zadosťučinenie i v svojej maďarónsky vyvolanej kauze.

No rovnako málo známym spôsobom sa ešte v tejto kauze Ferencíkovej tabule odrazilo aj to politicum bohemicum. V roku 1995 v čase nášho vedenia Katolíckych novín dostali sme do redakcie informáciu, ako sa Ústredný výbor Komunistickej strany v Prahe pripravoval na riešenie desaťročia pretrvávajúcej prekážky obsadenia miesta biskupa na Spiši, ale iba pre prípad, ak by už z medzinárodného hľadiska nebolo únosné túto vec naďalej blokovať. Pre takýto prípad Ústredný výbor KSC mal už vyhladené osoby osvedčenej čechoslovakistickej orientácie zo spišského regiónu, ktorý politické zložky tradičnej a unitarizujúcej Prahy na takýto cieľ už dlhodobo pripravovali a podporovali prostredníctvom Agrárnej strany, vedenej proti politike Andreja

Hlinku. Preto úlohou takto dosadeného biskupa malo byť „potlačenie vojšťákovského ducha na Spišskej Kapitule a hlinkovského ducha v Ružomberku“.

No ÚV KSC zhodne s českým národnopolitickým zmýšľaním v Prahe sa tu nespoliehal iba na ním vyhladených biskupských elektro-rov, ale na tento cieľ bol do Ružomberka vyslaný aj osobitný politický referent, ktorý sa mal zamestnať v niektorom ružomberskom podniku a osobne dohliadať na plnenie pripraveného plánu vytýčeného spomenutým ÚV KSC. Lenže politická situácia vo vzťahu k Andrejovi Hlinkovi v Ružomberku po roku 1989 už nebola ovládnuteľná touto pražskou stranickou inštitúciou, lebo NR SR sa o A. Hlinkovi vyslovila ako „o osobnosti zaslúžilej o slovenský národ“. Ba ani na Spiši vo vzťahu k blahej pamiatke biskupa Jána Vojšťáka záškodnícke plány tejto pražskej stranicej inštitúcie nevyšli. Preto onen pracovník z Prahy, ktorý mal takúto úlohu v svojej pôvodnej ideovej náplni vo vzťahu k Andrejovi Hlinkovi, bol nútený hľadať náhradnú pracovnú aktivitu. A tak za objekt svojej represívnej úlohy si napochytrá a bez znalosti náležitých súvislostí vyhladol pamätnú tabuľu Jána Ferencíka, čiže osobnosti tiež s nezvratnými pozitívnymi referenciami pri zachraňovaní ľudí v Ružomberku, ktorí boli prenasledovaní nemeckými politickými a vojenskými predstaviteľmi po potlačení povstania. Preto keby Ján Ferencík nebol býval kňazom, bol by aj on ako Nemcami zastrelený Ladislav Kniha, v tom čase najvyšší činiteľ administratívnej správy v Ružomberku, s ktorým ThDr. Ján Ferencík ako ružomberský farár pri záchrane týchto ľudí spolupracoval, rovnako skončil v spoločnom hrobe s postrieľanými účastníkmi odboja, ktorých záchrana už nezávisela od neho, ale ktorý za život tých zachránených zaplatil vlastným!

No vrchol citovaného „tajomstva ohlúpenosti“ v tejto súvislosti potvrdila osoba, ktorá ďalší útok proti Jánovi Ferencíkovi atavisticky uskutočnila azda ešte aj pod vplyvom onoho patologického fenoménu, ktorý sme vpredu apostrofovali ako politicum hungaricum.

Vyšli sme teda z konštatovania, koľko politického, hospodárskeho a morálneho nešťastia sa spôsobilo pri odvekom potlačaní pravdy a práva reprezentantmi inferna, najmä za pomoci ľudskej zaslepenosti a straty zmyslu pre pravdu a spravodlivosť, a to nielen v údele nášho slovenského spoločenského nešťastia, ale už aj v stále sa rozširujúcom a prehlbujúcom rozsahu celosvetového charakteru. Preto ani nie div, že táto zlovestná situácia mnohým ľuďom už tak veľmi pripomína závan spomenutej biblickej parúzie!

Lenže správu apoštola Pavla o existencii „tajomstva nepravosti“ nemožno pokladať za uzavretú, keďže za jej označením existuje aj významný doplnok, že „toto tajomstvo už pôsobí“. Vpredu sme síce pripomenuli obrovskú škálu pekelných variácií takéhoto pôsobenia, jednako nám ešte unikalo zistenie, na ktoré sme si spome-

nuli až v závere tejto štúdie.

V tejto súvislosti hodno totiž naše konštatovania ešte doplniť, že pred asi štyrmi rokmi na STV v jednom z vysielaní „Sfér dôverných“ z úst účastníka tejto známej relácie, lekára Petra Osuského (a jedného z kandidátov na úrad prezidenta Slovenskej republiky v tohtoročných voľbách), odznelo konštatovanie veľmi hlbokého postrehu, ako v minulom storočí prevládalo na jednej strane v Európe fašizmus (pri čom sa myslelo na nacizmus), a na druhej strane, a to v takmer časovej súslednosti a/tiež len tým istým Západom splodený komunizmus - ako teda krajne zločinné idey. No v súčasnosti terajšieho dvadsiateho prvého storočia a už tretieho tisícročia, podľa spomenutého účastníka tejto relácie obidve idey už dostatočne nahrádza priam pandemicky rozmáhajúci sa etický relativizmus, s'aby tajomstvo nepravosti „na entú“.

Termín „relativizmus“ tu však znie dosť abstraktne, preto mnohým aj nezrozumiteľne. Ale treba si uvedomiť, že s pojmom tohto termínu sme sa stretali ešte v laviciach základnej školy na hodinách zemepisú pri rozlišovaní veľkosti jednotlivých pohorí, a to v zmysle ich relatívnej alebo absolútnej výšky. A to platí aj v zmysle relatívnej alebo absolútnej pravdy, resp. pravdy len relatívne úplnej, pretože absolútnou pravdou je iba Boh.

Etický relativizmus je teda vedomé vydávanie iba čiastkovej pravdy za úplnú, a to najčastejšie s cieľom niekomu uškodiť, alebo do pozitívneho svetla postaviť seba aj napriek tomu, že zverejnením celej pravdy by si práve takýto človek zaslúžil odsúdenie. No týmto spôsobom odsúdenie padá práve na stránku nevinnú. Etický relativizmus je teda rafinované uplatňovanie nepravdy či polopravdy predstieraním právd úplných. Toto sa síce už dávno vo svete robilo, ale s mimoriadnou intenzitou sa to uplatňuje práve v našich časoch, keď sa na takúto činnosť môže využívať nebývalá hojnosť rozličných a často súkromne ovládnutých masmediálnych techník.

V súčasnosti možno takúto zvýšenú aktivitu etického relativizmu konštatovať aj v dôsledku vyvolaných nepokojov na nešťastnej Ukrajine, keď viacerí, ba i sám autor tejto štúdie podľa rozhorčenia, aký zákonite vyvolala kritika predsedu terajšej vlády v Kyjeve na adresu Ruska za to, že od ekonomicky kolabujúcej Ukrajiny požaduje oveľa vyššie platby za dodávky plynu než od iných, a solventnejších odberateľov. Ale neskôr sme sa dozvedeli, že vo zvýšenom poplatku za dodávky plynu je vlastne aj splátka predsedom ukrajinskej vlády zmlčaného dlhu, a to vo výške niekoľkých miliárd dolárov!

Majme sa teda na pozore, aby sa takáto moderná etická pliaga nezaohniedzila i v našom slovenskom prostredí.

K 120. výročiu Katolíckeho kruhu v Ružomberku

JUR CHOVAN REHÁK

Jur Chovan Rehák

K eby voľby mohli niečo zmeniť, už dávno ich zakážu! Tak takýto výstižný citát dokonale korešponduje s celou líniou knihy od známeho slovenského novinára, publicistu, spisovateľa a v demokratickom režime málo vídaného disidenta s vlastným názorovým pohľadom Dr. Ľubomíra Hud'a.

Opakovanie je matkou múdrosti.

V prípade druhého vydania tejto pozoruhodnej knihy to platí dvojnásobne. Knižka vyšla prvýkrát vo vydavateľstve Ezen v roku 2013, avšak slová, ktorými sa nám autor prihovára, sú viac než aktuálne aj dnes. Ako nám názov samotnej knihy napovedá, čitateľovi pripomína a hlavne osvetľuje obdobie Víťazného novembra, ako autor trefne vystihol a pomenoval novembrové udalosti z roku 1989. Venuje sa opisom udalostí a rovnako aj osôb, ktoré boli v pozadí, a obrazne povedané, poťahovali nitky udalostí, na ktorých boli zavesené dobre financované a vopred pripravené bábk v čele Víťazného novembra. To, že sa nám, naivným masám, veriacim v lepší budúcnosť už vtedy a tam na námestiach na plné ústa klamalo, iba vystihuje samotnú podstatu toho, čo nasledovalo a trvá dodnes. Červená sa zmenila na modrú. Prezliekli sa tisíce kabátov a kostýmov. Strhli sa masky z tváří, niektoré tváre si natiahli masky nové. Áno, prišla možnosť slobodne sa rozhodnúť vo voľbách, avšak to by na čele každej strany nesmeli byť vopred pripravené figúrky západných mocností. Len my sme si naivne mysleli, že toto je sloboda. Až do chvíle, kedy nám začali diktovať politickú a spoločenskú líniu smerovania. Žiaľ, aj dnes sa však nájdú smutné postavičky, ktoré ešte veria v ideály slobody a demokracie. Väčšina z nich je však veľmi dobre zaplatená dolármi z rôznych fondov a nadácií. Ďakujeme Bohu za takých, akým je aj autor tejto knihy, aby otvárali oči všetkým, ktorí si oči chcú otvoriť. Nechajme však prehovorit samotného autora: „Dedičstvo zamatovej tyranie sa za takmer štvrtstoročie nezmenilo. Kritici komunistického režimu poukazovali na pasivitu a strach socialistických občanov. Pred režimom, ktorý výmenou za sociálne istoty očakával poslušnosť, unikali na chaty, k svojim koničkom a k existujúcim formám zábavy - od športu, cez estrády a zábavy po diskotéky. A čo v dnešnej zamatovej dobe? Akú podobu má strach? Existenčnú i názorovú. Zamestnávateľ si z nás robí rohožku. Vydiere nás hrozba, že na ulici čakajú ďalší uchádzači o našu pozíciu. Bojíme sa o strechu nad hlavou pre hypotéku a úvery, pretože naša rodina môže skončiť na ulici, keď prideme o prácu a nebudeme ich môcť splácať. Priamym dôsledkom toho je absolútna poslušnosť zamestnávateľovi, pretože väčšmi než v minulosti rozhoduje o našom životnom osude. Neodvážime sa povedať nahlas politicky nekorektné názory, akými sú kritika násilníckych a agresívnych etník, odlišný pohľad na minulosť - najmä pokiaľ ide o druhú svetovú vojnu, súčasnú politiku Veľkého brata v Bielom dome za veľkou mláku, odmietanie ekonomických princípov nekonečného rastu, zisku a prosperity, spochybňovanie daňovej politiky či liberálnych koncepcií spoločenského vývoja. Byť out je horšie než nebyť členom strany v komunistickom režime. Ale pozor, môžeme slobodne revoltovať za drogy či sexuálne experimenty, smelo môžeme byť proti tým, ktorí spochybňujú bezzásadovosť, duchovnú úbohosť a účelové manipulovanie súčasného systému,

Ľubomír Hud'o: Zamatovo nežná tyrania

ktorý nemá vízie, koncepciu, cieľ a ideály. Celá jeho podstata spočíva nie na zmysluplnom bytí, ale vo vlastnení, ovládaní, úspešnom vybabraní so všetkým a s každým, z koho možno niečo získať vo svoj prospech, bez ohľadu na ďalší vývoj.“ Touto krátkou ukážkou chcem naznačiť, ktorým smerom sa autor vydáva na cestu vysvetlenia nepochybniteľných faktov, ktoré sú v našej spoločnosti či si to chceme priznať alebo nie, aplikované už takmer neuveriteľné štvrtstoročie. Za celých 25 rokov sa v našej spoločnosti mnohé zmenilo, avšak pravda je taká, že jedna totalita bola úspešne nahradená druhou totalitou. Vycvičení lokaji druhej, novodobej demokratickej totality nám rovno pred očami kompletne rozpredali a rozkradli všetok štátny majetok zahraničným, presnejšie západným firmám s ekonomicko-veľmocenskými záujmami. A s neodôvodneným tvrdením, že štát je najhorší vlastníč. Samozrejme, zlý vlastníč je možný iba z toho dôvodu, že do štátnych firiem si títo lokaji západu dosadzovali svojich päťolízачských nochsledov bez akéhokoľvek záujmu rozvíjať vlastný štát! Totálne ožobračenie národa je výsledkom tejto politiky. Potravinová, energetická a bezpečnostná sebestačnosť sú minulosťou. Dnes nám chcú pred očami ukradnúť aj vodu. Dokedy sa budeme iba nečinne pozerat? Autor v knižke otvorene pomenúva osoby, ktoré stoja za pohybom svetových dejín. Osoby, ktoré vytvárajú dejiny a svetový poriadok tak, aby z toho mohli vyťažiť pre seba a svoje potomstvo čo najviac. Rockefellerovci, Rothschildovci,

H. Kissinger, Max Warburg, J. Morgan, bankári Kuhn a Loebe, Lev Trockij, Z. Brzezinski, A. Weinstein, G. Soros, nám známy F. Gál či P.

Demeš a mnoho, mnoho iných. Čo a koho sa tu autor neodvážil pomenovať pravým menom, urobil tak brilantným spôsobom vo svojej najnovšej knižke Presstitúti verzus konšpirátori. Za nevednú odvalu pomenovať veci pravdivo a otvorene, považujem autora za novodobého disidenta a personu non grata dnešnej, vraj slobodnej doby. Rád si však stúpne po jeho boku. Zdieľame totiž rovnaké presvedčenie o pozadí Svetového poriadku, Víťazného novembra či nevidanej cenzúry všetkého, čo len trochu zaväňajúceho kritikou demokratickej totality.

Dovolím si tvrdiť, že autor vo svojich politických analýzach predstihol dobu, keď čitateľovi predkladá pohľad aj na dnešnú situáciu na Ukrajine. Víťazný november v Česko-Slovensku podľa neho splnil úlohu inšpirácie na ovládnutie Ukrajiny takzvanými demokratickými silami. Potvrdili mu to aj slová P. Demeša, riaditeľa German Marshall Found of the United States pre strednú a východnú Európu počas Oranžovej revolúcie pred 10 rokmi v roku 2004!! : „To, k čomu dochádza, nie je o tom, či Ukrajina pripadne Rusku, alebo Západu. To je zjednodušený pohľad. Je to zápas o obyčajnú ľudskú dôstojnosť, a nie o proruskú alebo prozápadnú orientáciu. Ľudia sa cítia hrubým spôsobom oklamani. Ukrajinci dozreli, už to nie je ľudské stádo, ktoré chce byť niekým manipulované. Je to veľký ľudský vzdor.“ Všetci dnes vidíme, ako tento vzdor vyzerá a kam tento ľudský vzdor smeruje. Ľubomír Hud'o v knižke odhaľuje pozadia aj iných kvetnatých a farebných revolúcií. Je iba na samotnom čitateľovi, aby si spravil vlastný plastický obraz o opisovaných manipuláciách dejín a osudov celých štátov a národov.

MIROSLAV ŠUŇAL

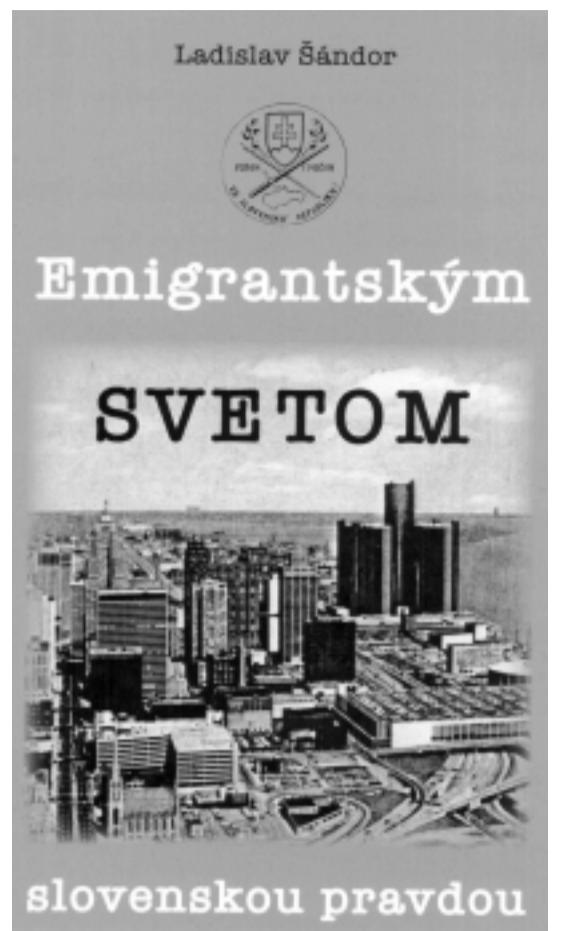
Do zbierky spomienok slovenských emigrantov pribudla tento rok nová publikácia Ľadislava Šándora pod názvom Emigrantským svetom - slovenskou pravdou.

Ľ. Šándor (1932) zažil prvú SR ako mladý chlapec. Jeho otec, ktorý bol riaditeľom jedného zo žilinských podnikov, sa v roku 1945 rozhodol pre emigráciu. Po trojročnom pobyte v Rakúsku sa rodina usadila vo Venezuele, kde musela, v nesmierne tvrdých podmienkach, začať nový život. Mladý Ľadislav patrilo v tejto latinskoamerickej krajine medzi najaktívnejších budovateľov slovenského spolkového života. Stál ako pri založení Združenia Slovákov vo Venezuele, tak aj pri vydávaní časopisu Slovenská ozvena z Venezuely. V roku 1955 sa rodina presťahovala do USA, kde sa rovnako aktívne angažoval v krajan-skou živote.

Kniha obsahuje nielen množstvo detailov z autorovho osobného a rodinného života a vlasteneckej činnosti, ale aj z vojenskej služby v americkom námorníctve. Je tiež svedectvom o nekompromisnom zápase zahraničných Slovákov o štátnu samostatnosť, čo súčasná SR, žiaľ, nedoceňuje.

Kniha má formát B5; obsahuje 73 strán autorského textu a vyše 200 strán rôznych príloh, článkov či dokumentov.

Predáva sa po 10 eur plus poštovné a možno si ju objednať na tel. č. 0908 819 707, mailom historicke.rozhlady@gmail.com alebo osobne zakúpiť v knižkupectve Svojeť na Grösslingovej 18 (Liga Pasáž) v Bratislave.

Pozoruhodný obraz

Obraz Smrť Atilu, namalovaný v Ríme roku 1884 Ferencom Paczkom

Ak sa ocitnete v malebnom prostredí Krásnohorského Podhradia, určite neofutujete, ak navštívite aj Andrášiovskú obrazáreň pod hradom Krásna Hôrka. Nájdete tu povestami opradený, a pritom takmer zabudnutý obraz „Smrť Atilu“ znázorňujúci záhadu ohľadom smrti najvýznamnejšieho vodcu, dobyvateľa a zjednotiteľa Hunov.

Obraz už na prvý pohľad vzbudzuje úctu svojimi rozmermi 280 x 336 cm, v druhom rade zaujme svojou farebnosťou ako aj autorovým zmyslom pre detail, ktorý vidno napríklad v maľbe tiel, záhybov šiat či skrčenej kravočervenej drapérie nad Atilovým lôžkom. Obdivovateľ tohto obrazu sa taktiež môže pokochať nevšednou krásou takmer nahého, ženského tela Atilovej manželky - Ildikó, ktorej vystretá ruka zakrýva takmer celú tvár.

Hoci jestvuje viacero verzii o Atilovej smrti, Paczka dokázal túto skutočnosť znázorniť v rámci tohto, jediného obrazu.

Atila sa podľa jednej z verzii zadusil vlastnou krvou potom, čo mu v ústnej dutine prasklo niekoľko cievlak, podľa druhej zomrel rukou svojej manželky a to priamo o svadobnú noc. Ildikó ho vraj zavraždila takým spôsobom, že mu prerazala ústne zľazy, keď spal a následne sa Atila zadusil vlastnou krvou. Motív tohto Ildikiného jednanie vidia historici v tom, že bola germánskou kresťankou (vlastným menom Hildegarden, pomaďarčene Ildikó) a Atila, ktorý bojoval s kresťanmi, pravdepodobne vyvraždil jej rodinu. Paczka dokázal obidve verzie zachytiť takým spôsobom, že pri pohľade sprava sa zdá, akoby Ildikó držala pri vlasoch ostriu, no keď sa na obraz pozriete zľava, máte pocit, že si len pravou rukou drží čelenku.

Aj jej postoj je záhadný. Pravú ruku drží pri hlave a ľavú, so skrčnými prstami, vystiera k nebu, pričom si ňou pokrýva tvár. Môžeme sa len domnievať, či ide o pózu ľútosti nad stratou manžela alebo o zhrzenie nad vlastným krutým, hoci spravodlivým činom.

Pravá časť pozadia obrazu je zahalená v šere, z ktorého presvitajú len obrysy nábytku, čo pridáva jeho záhadnej atmosfére.

Obraz kúpil koncom devätnásteho storočia gróf Dionýz Andráš. Keď s ním prišiel do rodného Krásnohorského panstva, dielo vyvolalo značné pohoršenie.

Otec mu prikázal, aby sa maľby zbavil, pretože je na nej zobrazená nahá žena, čo bolo v tých časoch z mravného hľadiska nepripustné. Navyše, na krásu nahého Ildikó údajne žiarila aj Dionýzova manželka - Františka Hablawtzová.

Dionýz teda maľbu venoval mestu Rožňava, ibaže mesto mu dielo vrátilo, lebo obraz nemali kam umiestniť. Dionýz napokon maľbu inštaloval do svojej galérie v Krásnohorskom podhradí.

Obraz Atilova smrť sa však s príchodom socializmu ocitol v žalostnej pozícii. Ostal síce v Andrášiovskej galérii, lenže tá bola po tom, čo musela byť zrekonštruovaná po deštruktívnej akcii Červenej armády, využívaná na bytové účely, neskôr ako sklad hnojiva a napokon sa dostala do rúk bezohľadnej mládeže, ktorá s obľubou hádzala do obrazov biliardové gule.

V súčasnosti, po rozsiahlej rekonštrukcii diela, už ostriu pri Ildikinovej čelenke tak jasne nevidno. Je potrebné hľadieť dlho a pozorne, aby ste videli aspoň jeho obrys.

Z diela však dodnes vyžaruje odkaz, ktorý nepochybne mátal aj komunistických pohľadárov - totiž, že krutosť a násilie sa napokon vždy obrátia voči ich stvoriteľom.

Povstanie z roku 1944 patrí medzi tie historické udalosti, ktoré si ponovembrový režim a jeho mocipáni bez väčšieho zaváhania prevzali z predchádzajúceho komunistického systému. Zmenili akurát ťažiskovú politickú silu - vedúcu úlohu miesto komunistov prebrali demokrati. Pokračovala v tom aj samostatná Slovenská republika. Po roku 1993 - paradoxne - vyzdvihovala namiesto slovenských národovcov a bojovníkov za štátnu samostatnosť kovaných čechoslovákov a stúpencom štátu, ktorý už dohral svoju dejinnú rolu.

Popredné miesto v panteóne takýchto figúr zaujímajú bratia-vojaci Veselovci: Mirko (1903 - 1976), Milan (1903 - 1984) a Miloš (1909 - 1989). Mirko a Milan boli hlavnými strojmi prevratu v budove Veliteľstva pozemného vojska v Banskej Bystrici dňa 29. augusta 1944. Len vďaka nim mohol pplk. Golian začať s realizáciou konšpiračného prevratového plánu spočívajúceho vo vystúpení armády proti Nemecku a za obnovenie ČSR. Akcie, ktorá, ako sa skoro ukázalo, bola odsúdená na neúspech, kruto porazená a mala fatálny dopad na životy slovenského obyvateľstva. Akými dozvukom bansko-bystrického prevratu z 29. augusta bola posiaľ plne neobjasnená vražda šiestich dôstojníkov verných prísaha Slovenskej republiky, na čele s plk. Kanákom a Zverinom, ktorí boli na príkaz povstaleckých špičiek najprv uväznení a potom v októbri 1944 pri Ľubietovej bez súdu postrieľaní.

Mladší brat Miloš bol zas veliteľom posádky v Ružomberku, kde sa lokálny politicko-vojenský prevrat uskutočnil už 27. augusta 1944. Ako najvyšší vojenský veliteľ nesie Miloš Vesel zodpovednosť nielen za obranu mesta, ale nepriamo aj za masové vraždenie Nemcov - či už miestnych obyvateľov alebo vojenských cestujúcich - ku ktorému došlo koncom augusta 1944 v okolí mesta.

Namiesto neustranného zhodnotenia zmyslu povstania, jeho kladov a negatív, došlo po roku 1945, v duchu hesla „víťaz má pravdu“, k jeho glorifikácii bez ohľadu na skutočné zásluhy osôb, ba k popieraniu a zahľadzovaniu stôp po vykonaných zločinoch. Bohužiaľ, ani po roku 1990 nebola pravda plne objasnená, skôr naopak. Niektorí boli neúmerne preceňovaní, iní podceňovaní a zabudnutí. Veselovci znova patrili k tým, ktorých činnosť bola heroizovaná, k čomu dopomohli aj ich komunistické perzekúcie po roku 1948 (najmä u Milana). Vyzdvihovanie zo strany štátu sa odrazilo aj na ich hodnostiach. Prvý z bratov, Mirko, získal generálsku hodnosť ešte po vojne, roku 1947. Milan a Miloš do toho istého roku siahli „iba“ na hodnosť plukovníka. Do generálskej hodnosti boli obaja povýšení až in memoriam, Miloš v roku 1991 a Milan v roku 1994, prezidentom SR.

O Veselovcoch sa hodne hovorilo aj v odmäku konca 60. rokov, keď sa hľadal nový, pravdivější výklad povstania, keď sa zápasilo o rehabilitácie - vojenské, osobné, stranícke - ale keď mnohým šlo o slávu a spoločensko-materiálne výhody.

Nazdávame sa preto, že na ceste hľadania pravdy o československom odboji na Slovensku, ale tu najmä o role jedného z bratov Veselovcov, Miloša, bude užitočné svedectvo bývalého hlavného veliteľa slovenskej armády a ministra národnej obrany gen. Ferdinanda Čatloša (1895 - 1972). V 50. a 60. rokoch bol Čatloš síce profesijne i spoločensky úplne odstavený, no o to aktívnejšie sledoval, kritizo-

val, glosoval a pripomienkoval výstupy súvisiace so SR a SNP (knihy, články, filmy a i.). Týmto spôsobom koncipoval asi v roku 1969 aj širší memoárový dokument pod názvom „Dokument o vzniku SNP“. Nebol určený na publikovanie; v tej dobe to koniec-koncov ani nebolo možné. To čiastočne vysvetľuje jeho nie celkom konzistentnú a uhladenú štruktúru s opakovaním informácií. Napriek tomu sa nazdávame, že jeho publikovanie bude užitočným práve dnes, keď po rokoch znova zažívame totálnu heroizáciu aj problematických predstaviteľov čl. odboja a naopak úplnú demonizáciu prvej slovenskej štátnosti a jej protagonistov.

Dokument sa pod označením 129 G4 nachádza vo fonde F. Čatloša v Archíve literatúry a umenia SNK v Martine. Pre potreby publikovania bol redakčne skrátený a doplnený o medzitolky.

Konjunkturálni ľudia, čo dosiahli v spoločenskom postavení pozoruhodný stupeň, si často namýšľajú, že to bolo výsledkom ich zásluh na akomkoľvek poli. Dačo však museli vykonať, čoho sa príležitostne chytili a to potom aj vyzdvihujú, ak odbočia od sebakritického posudzovania svojich vecí. Tu je otázkou, či ich činnosť bola systematickým dobrom a oslom pre dajakú vec, a či to bolo vzplanutie po predbežných zaháľkách resp. pohodlných márniciach času v živote. Z troch stanovísk možno dnes posudzovať bratov z trojice dôstojníckej v rodine Veselových, a to dvojčiat Mirka a Milana a ich mladšieho brata Miloša, vo vzťahu k slovenskému ľudu. Tie tri stanoviská sú teda: dialektika marx-leninská, nacionalizmus čechoslovakistický a pod novým hanlivým názvom dnes jestvujúci klérofašizmus slovenský. Aké vyznamenania majú a za čo bratia odprešlávaných Veselovcov? Skvie sa menovite hviezda päťcípová. Kto takto označil nositeľa za hodného ju nosiť? Ako vieme, slovenská zdedená príťažlivosť nevystihuje celkom túto oprávnenosť.

Pri vážnom skúmaní problému tohto druhu by sme mali mať na zreteli, či človek niečo robil s presvedčením so solídnu dávkou sústavne pomáhať svojmu ľudu a tak aj seba obeť idey, a či to, čo konal, bolo ovplyvňované okolím, konjunkturou i zadnou myšlienkou využívať vec pre vlastný egoizmus? Či vec robená bola riskantnou a nebezpečnou, a či schovávala v sebe lacný úspech jej tvorcov? Či bola výslednicou vlastnej roboty a lopoty, a či jej ovocie sa zakladalo na kompilácii /mierne rečeno/ z iných práce. Či stodoľu so senom zapálil iný, než seno do nej zhromažďoval hospodár, ktorý potom požiarom

FERDINAND ČATLOŠ:

Bratia Veselovci

Zodpovednosť pred súdom dejín

pohorel?

PREDČASNÉ VYVOLANIE AKCIE

Slovenská národná rada čakala, kým sa vrátia jej delegáti z Moskvy, ktorí odleteli zo Slovenska 4. augusta 1944. Golian s Husákom nahovárali partizánov, aby počkali s výstupom proti Nemcom, lebo ani vojsko nie je ešte pripravené na to. Major Vesel nedbal ničoho, a už 27. augusta 1944 započal vraj prevrat i Povstanie a dnes sa chváli, že on Ružomberkom spustil povstanie. Jeho dvaja bratia, Miroslav a Milan tiež nedbali nariadenia a varovania kompetentných činiteľov a vrhli sa i poplašili Šrobára a nato i Ursínyho. Za tieto nedômyselné činy dnes samochválne využívajú povrchne súdiacich propagandistov i rozkrútili koleso dejín v ich prospech. Potrvá to dlho?

V záujme SNP akoby /pomýlene a škodlive/ fabrikovalo sa hrdinstvo, aj také, čo profanovalo jeho ozajstnú

hodnotu a neodškriepiteľnú slávu. Opravdiví hrdinovia sa tým nectili i zovšeobecňovali. Medzihrdinstvo, futrované hmotnými a inými výhodami i paušalizovaním, zneužili aj živly problematického razenia. Sú medzi nimi s malou či nijakou zodpovednosťou pred súdom dejín a ľudu za zbytočné straty, škody a útrapy. Nik ich zatiaľ neberie na vyúčtovanie svojich skutkov.

Kto lajdáčil vo vojne, lajdáčil aj pred ňou a tiež aj po nej. Kto sa z frontu na Slovensko ponáhľal, ten nemal v úmysle držať so sovietskym prostredím v poli, ani prejdením na jeho stranu pomáhať mu priamym bo-

Reku ako inak dôstojník schopný bude aspoň užitočný pod veliteľom Dr. pplk. Zapletalom, ktorý bol skôr administratívnym než radovým odborníkom. Zapletal však postupom času vybadal, že Miloš Vesel zneužíva svoju funkciu a žaloval sa Dr. Tisovi, že som mu pridelil zástupcu pohodlného a nie dost' svedomitého. Tu je dôležité, čo Veselovi asi nepasuje do krámu, že Zapletal neudával nijaké politické závažnosti proti Veselovi, ale osobné, fičúrske. To mi umožnilo, že som u prezidenta Tisu mohol prajne vybaviť vec pre Vesela, súc už svojim národovectvom prajne naladený voči slovenským rodinám

jom proti hitlerizmu, ako to robil kpt. Nálepka a iní jeho spoločníci. Veselovci utekali domov skôr než bol ich termín návratu, ozaj prečo? Doma nič nepodnikali proti Nemcom a proti nenávidenému režimu, čo by poukázalo na boj čestný a otvorený. Základné donášačstvo sa im rentovalo aj pri spôsoboch horších než kolaborácia.

POD OCHRANOU SLOVENSKEHO ŠTÁTU

Miloš Vesel bol narodený 29. januára 1909 vo Zvolene z bohatej slovenskej rodiny, ktorý núdzu vari nikdy nepocítil. V poli bol poldruha mesiaca v roku 1941 a polštvrt mesiaca v roku 1942. Tam mu nechutnalo a mal dobrú výhovorku, že pre politické motívy. Keď si to vedel lekárske švihľom zaistiť, aby na fronte dlho nebol, chápal som jeho snahu a nič som proti tomu nepodnikal. Nuž Miloš Vesel sám osebe bezo mňa nič nemohol vyšpekulovať.

pekne minulosti. Dr. Zapletal som stanovil na čelo inej významnej funkcie /za veliteľa Vojenského múzea/ a Vesela som určil veliteľom Vojenského vysokoškolského internátu miesto neho, Tisovi odôvodňujúc takéto rozuzlenie veci, že Vesel samostatným nebude a že treba šetriť prácou i osobami v zázemí a preto Vesel s jeho VŠI bude podliehať veliteľovi Voj. akadémie plk. Lendvayovi. Inak som už nemohol mu vyhovieť. Podobný prípad sa stal v roku 1939 /na cintoríne s Machom/ keď som pred ministrami káral Miloša Vesela, že haní vojsko v prospech HG a pohrozil som mu, že ho môže stihnúť degradácia. Zato za nejaký mesiac bol povýšený z nadporučíka na stotníka! Záložníkov ohováral, že si s nimi nemôže dať rady a vo skutočnosti sám bol tomu na vine. Kto nešiel do poľa v poľskej vojne, nariadil som posádkam, aby mužstvo demobilizovali. Vesel to neurobil a nestaral sa o riadne stravovanie a ošatenie muž-

Zo starých a ošarpaných múrov dýcha história. Za nimi, uprostred Mariánskeho námestia, žije v duchu pokoja a chudoby šesťica nasledovníkov sv. Františka. Dominanta tohto námestia, Kostol Obrátenia sv. Pavla, známy skôr pod názvom Sirotár, spolu s príľahlým kláštrom je dnes totiž jedným zo sídiel bratov kapucínov, ktorí tu pôsobia pod vedením predstaviteľa kláštora, Vladimíra Krišpína Nociara, OFM Cap. Pre kapucínov i pre Žilinčanov je tento kostol viac ako len národnou kultúrnou pamiatkou. Je to „živá“ stavba, svedok rôznych významných dejinných udalostí, i duchovné miesto, ktoré spája ľudí.

Tento jedinečný neskorobaro-kový objekt vybudovala rehoľa jezuitov, ktorá si v roku 1686 v Žiline založila rádovú rezidenciu. Výstavba komplexu budov jezuitskej rezidencie a kostola sa začala pred rokom 1743 na mieste pôvodných goticko - renesančných meštianskych domov, ktoré jezuiti v rokoch 1687 - 1743 postupne odkúpili. Stavebné práce na rezidencii boli ukončené v r. 1750. Do novovybudovanej rezidencie jezuiti premiestnili aj nižšie gymnázium, ktoré založili v roku 1691. Táto škola výrazne prispela k rozvoju vzdelanosti mesta. Medzi študentov jezuitského nižšieho gymnázia v Žiline patrili aj neskorší významní slovenský barokový spisovateľ Hugolín Gavlovič. Chrám sa stal dôstojným stánkom na uchovávanie vzácných relikvií sv. Pavla z Tarzu. Stavba kostola bola ukončená v roku 1754.

V posledných mesiacoch sa rozbehla kampaň na opravu Sirotára. Kostol urgentne potrebuje opraviť fasádu a aj interiér, ukrývajúci veľké kultúrne dedičstvo, si už žiada svoje... Podobne je na tom aj príľahlý kláštor. No táto rekonštrukcia nie je len o fasáde, ale o Sirotári ako takom. Objekt sa nachádza v srdci Žiliny a ponúka rôzne možnosti využitia. V rámci rekonštrukcie je preto v pláne prepojiť tri rozmery: spoločenský, kultúrny a duchovný. Sirotár je naozaj výnimočný a vedel by napomôcť aj rozvoju turistického ruchu. Keď držíte v rukách akéhokoľvek turistického sprievodcu, Kostol Obrátenia sv. Pavla v ňom nájdete...

Celá reštaurácia by mala prebiehať pod dozorom renomovaného reštaurátora a akademického maliara Jozefa Doricu. Pôvodná farebnosť kostola bola sivá a biela. Navrhuje teda fasádu v striedmej jednoduchosti jezuitských farieb. Keď v roku 1990 kapucíni prišli do Sirotára, časť budovy kláštorného komplexu bola zručenou a hrozilo jej zbúranie. Bratia ale postupne zháňali financie na jeho záchranu. Do kostola a kláštora sa rokmi už „nalialo“ niekoľko miliónov, ktorými prispeli bratia kapucíni zo Západu. Problémom bol napríklad Rajskej dvor (malé námestie nachádzajúce sa vo vnútri kláštora), kde zatekalo do fasády, tak sa zhruba pred tromi rokmi zrealizovalo vysušovanie múrov. Hneď potom mala byť opravená aj fasáda, no zistilo sa, že zhnul krov pod medenou strechou. Práce sa preto robia priebežne a strecha bola opravená v roku 2013. Keď sa kapucínom podarí zohnať prvých 30 000 €, môžu začať s vysušovaním laubní...

Sirotár pre všetkých

Kapucíni za opravou fasády vidia však najmä pridanú hodnotu práce s ľuďmi. Múry nemajú hodnotu, nech sú akokoľvek staré, hodnotu majú ľudia, ktorí sa spoja a majú spoločný cieľ. Tým pravým zmyslom celého projektu teda nie je opraviť fasádu len preto, aby bola pekná. Zachovávať pamiatky má zmysel, len ak to má zmysel pre ľudí. Je to o komunite.

Kostol bol postavený okolo relikvie sv. Pavla apoštola, ktorú doniesli jezuiti, keď prišli do Žiliny. V rámci Slovenska ide o veľmi vzácnu a jedinečnú relikviu. Ak sa ju podarí

technicky zabezpečiť, po rekonštrukcii bude vystavená k uctievaniu pre verejnosť.

Kostol je aj galériou obrazov viedenského maliara Jána Ignáca Cimbala. Nikde inde na Slovensku neexistuje podobná zbierka jeho diel. V Sirotári sa ich momentálne nachádza až päť. Preto je potrebné, aby bol interiér vzdušný a presvetlený, a to nielen kvôli meditácii a modlitbe...

V Rajskej dvore je naplánované vytvorenie fóra, kde by sa ľudia stretávali a vzájomne sa obohatovali. Kláštorné budovy boli do

štvorca stavané preto, aby sa vo vnútri vytvorilo miesto, kde by rehoľníci neboli rušení, mohli sa modliť a uzavrieť sa pred svetom. Myšlienku utiahnutia sa zo sveta chcú kapucíni ponúknuť aj ľuďom zvonka. Tento priestor ale treba zastrešiť a vytvoriť miesta na sedenie. Plánujú tam organizovať workshopy a stretnutia so zaujímavými ľuďmi..., teda prepojiť spoločenský život z námestia so Sirotárom. V rámci otvorenosti mnísi momentálne spolupracujú napr. s anonymnými alkoholikmi, kresťanskými pedagógmi, či s režisérom Jozefom Aba-

fim, ktorý tu realizuje podzemné „Divadlo v pivnici“, ale aj s rehoľnými sestrami, ktoré majú v kláštore zriadený nočný stacionár pre ženy bez domova.

PODPORTE OBNOVU SIROTÁRA

Na obnovu Kostola Obrátenia sv. Pavla v Žiline môžete prispieť na číslo účtu SK610900000005054590723 v rámci zbierky, ktorú organizujú žilinskí kapucíni. Všetky bližšie informácie o projekte obnovy objektu nájdete na webovej stránke www.sirotarzilina.sk alebo na Facebooku pod profilom Žilinský Sirotár.

JANA TURČANOVÁ

